

Vabariigi Valitsuse korralduse
„Nõusolek maavara geoloogilise uuringu loa andmiseks Uljaste uuringuruumis“
eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse korraldusega „Nõusolek maavara geoloogilise uuringu loa andmiseks Uljaste uuringuruumis“ annab Vabariigi Valitsus nõusoleku geoloogilise uuringu loa (edaspidi *uuringuloa*) andmiseks Kiviõli Keemiatööstuse Osaühingule Uljaste uuringuruumis. Kiviõli Keemiatööstuse Osaühing taotleb uuringuluba tarbevaru tasemel põlevkivi uurimiseks Uljaste uuringuruumis.

Korraldus võetakse vastu, sest Lüganuse Vallavolikogu 17.06.2020 Keskkonnaametile esitatud seisukoha kohaselt ei ole Lüganuse vald nõus Uljaste uuringuruumis uuringuloa andmisega, kuid Vabariigi Valitsus leiab, et uuringuloa andmiseks on ülekaalukas riigi huvi. Kohaliku omavalitsuse üksuse vastuseisu puhul on võimalik uuringuluba anda vaid Vabariigi Valitsuse nõusolekul ja ülekaaluka riigi huvi olemasolu korral.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) maavarade osakonna nõunik Kaur Kõue (tel. 625 6338; kaur.koue@mkm.ee) ja õiguslikke ettepanekuid tegi MKM-i õigusosakonna õigusnõunik Ave Henberg.

Uuringuloa menetlust puudutavad dokumendid on kättesaadavad digitaalselt Keskkonnaameti dokumendiregistris aadressil <https://adr.envir.ee/>, keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS aadressil <https://kotkas.envir.ee/> ja MKM-i dokumendiregistris aadressil <https://adr.rik.ee/mkm/>.

2. Eelnõu koostamise eesmärk

Maapõueseaduse (edaspidi *MaaPS*) § 35 lg 1 p 10 kohaselt keeldutakse uuringuloa andmisest, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus uuringuloa andmisega. Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus uuringuloa andmisega, võib loa andja taotleja ettepanekul taotleda loa andmise nõusolekut Vabariigi Valitsuselt. Vabariigi Valitsus annab loa andmiseks nõusoleku, kui selleks on ülekaalukas riigi huvi.

Seega tulenevalt maapõueseaduse regulatsioonist ei ole võimalik uuringuluba anda Vabariigi Valitsuse nõusolekuta, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole loa andmisega nõustunud.

Maapõueseaduse nimetatud sätted võivad riivata kohaliku omavalitsuse üksuse enesekorraldusõigust ruumilise planeerimise valdkonnas, kuid nende sätete eesmärgiks on tagada, et riigil oleks lõpliku otsuse tegemise õigus maavarade uurimist ja kaevandamist kui rahvusliku rikkuse säästlikku kasutamist puudutavates küsimustes. Maapõueseaduse regulatsiooni abil välditakse maavarade osas lõpliku otsustusõiguse kandumist riigiorganilt kohaliku omavalitsuse üksusele, kes ei arvesta riigi kui terviku, vaid üksnes konkreetse omavalitsuse huvidega.

Kohaliku omavalitsuse üksused esindavad avalikku huvi, mis võib kattuda riigi huviga. Samas on omavalitsuse üksustel ka oma spetsiifiline kohalikust kogukonnast võrsuv avalik huvi, mis võib vastanduda riigi huvile. Antud juhul on tegemist viimase variandiga. Sellises olukorras aitab konflikti ületada, kui riigil on õigus langetada maavarade uurimise ja kasutamise kohta lõplik otsus.

Eelnõukohase korralduse andmise eesmärgiks on anda nõusolek uuringuloo andmiseks Kiviõli Keemiatööstuse Osaühingule Uljaste uuringuruumis. Korralduse eelnõus on pikemalt käsitletud Lüganuse valla seisukohti ning riigi vastuväiteid neile. Korralduses on käsitletud põhjalikult ka riigi huvi lähtuvalt maavarade uurimise vajalikkusest ja põhjendatusest ning maapõue säästlikust ja majanduslikult otstarbekast kasutamisest.

3. Eelnõu sisu

Esmalt antakse kronoloogiline ülevaade uuringuloo haldusmenetluse käigust. Haldusmenetluse tulemusel on Keskkonnaamet leidnud, et puuduvad muud alused uuringuloo andmisest keeldumiseks, kui kohaliku omavalitsuse üksuse vastuseis. MKM valmistas ette Vabariigi Valitsuselt uuringuloo andmiseks nõusoleku küsimise korralduse, kuna Kiviõli Keemiatööstuse Osaühing tegi 30.09.2020 ettepaneku taotleda uuringuloo andmise nõusolekut Vabariigi Valitsuselt.

Seejärel selgitatakse korralduse vastuvõtmise õiguslikke aluseid ja tuuakse välja kaalutlused otsuse tegemisel. Esmalt antakse ülevaade kohaliku omavalitsuse üksuse seisukohtadest, millega põhjendatakse uuringuloo andmisega mittenõustumist. Lüganuse vald väidab, et juba geoloogilise uuringuga kaasnevad keskkonnoahud (sh võimalikud ohud Uljaste järve veetasemele ja kohalikele veerežiimile) ja avariiriskid ning et geoloogiline uuring kahjustab kohalike elanike elukeskkonda, piirkonna looduskaitseobjekte ja loodusväärtusi. Lisaks on Lüganuse vald vastu tulevikus võimalikule kaevandamisele antud piirkonnas ning ei anna ka sel põhjusel nõusolekut geoloogilise uuringu läbiviimiseks. Seejärel on välja toodud riigi vastuväited Lüganuse valla seisukohtadele. Antud juhul ei ole tegemist kaevandamisloa taotlusega, vaid uuringuloo taotlusega. Geoloogilise uuringuga ei kaasne keskkonnoahtusid ja avariiriske ning geoloogiline uuring ei kahjusta kohalike elanike elukeskkonda ning piirkonna looduskaitseobjekte ja loodusväärtusi. Geoloogiline uuring on lühiajaline tegevus, mille välitööd kestavad mõned päevad ja ümbrus korrastatakse uuringueelsesesse seisukorda. Geoloogilise uuringu puhul on kohaliku kogukonna huvide riive ja keskkonnamõju vähene, kuna tööd on väikesemahulised ja kestavad vähe aega.

Edasi käsitletakse esmalt riigi huvi maapõue valdkonnas laiemalt. Selle alusel on võimalik ka sisustada riigi huvi konkreetsetes uuringuruumis uuringuloo andmiseks.

Maapõue valdkond on jagatud Keskkonnaministeeriumi (edaspidi *KeM*) ja MKM-i vahel. MKM-i valitsemisalasse kuulub Vabariigi Valitsuse seaduse (edaspidi *VVS*) § 63 lg 1 kohaselt riigi majanduspoliitika väljatöötamine ning elluviimine muuhulgas energeetika ja maapõueressursside valdkonnas. KeM-i valitsemisalasse kuulub VVS § 61 lg 1 kohaselt muuhulgas riigi keskkonna- ja looduskaitse korraldamine, loodusvarade kasutamise kaitse, taastootmise ja arvestamise korraldamine. Nende ülesannete hulka kuulub ka maapõue säästliku ja otstarbeka kasutamise planeerimine ja elluviimine.

VVS muutmise seaduse eelnõu võeti vastu Riigikogus 17.06.2020. Maapõuevaldkonna koordineerimise struktuuri korrastamine ja vastutusvaldkondade täpsem paikapanek andis

MKM-ile mandaadi sotsiaalmajanduslikult põhjendatud riikliku huvi määratlemisel nii maapõue uurimistegevuse suunamisel kui olemasolevate geoloogilise uuringu ja maavarade kaevandamise lubade taotluste menetlusprotsesse silmas pidades.

Riigi huvi hindamisel konkreetse juhtumi põhiselt lähtutakse muuhulgas KeM-i ja MKM-i arvamusest. MaaPS § 35 lg 4 kohaselt võib loa andja keelduda Vabariigi Valitsuse nõusoleku taotlemisest, kui valdkonna eest vastutava ministri hinnangul loa andmiseks riigi huvi ilmselgelt puudub. KeM ja MKM on asunud seisukohale, et geoloogilise uuringu tegemine Uljaste uuringuruumis on vajalik, sest annab riigile olulist geoloogilist, hüdroteoloogilist ning keskkonnavalast informatsiooni, mis aitab hinnata Uljaste uuringuruumis edasiste tegevuste võimalikkust ning tegevustega kaasnevat võimalikku keskkonnamõju ja nende ulatust.

Korralduses on käsitletud põhjalikumalt KeM-i ja MKM-i seisukohti, kaalutakse omavahel riigi huvi ja kohaliku kogukonna huvi ning põhjendatakse riigi huvi ülekaalukust.

Kaalumise tulemusel selgub, et uuringuloa andmiseks on olemas ülekaalukas riigi huvi. Lõganuse vald on põhjendanud oma seisukohti peamiselt asjaoluga, et juba geoloogilise uuringuga kaasnevad keskkonnavalad ja avariiriskid ning et geoloogiline uuring kahjustab kohalike elanike elukeskkonda, piirkonna looduskaitseobjekte ja loodusväärtusi. Geoloogilise uuringu puhul on kohaliku kogukonna huvide riive ja keskkonnamõju vähenenud, kuna tööd on väikesemahulised ja kestavad vähe aega. Uuringuloa andmine Uljaste uuringuruumis geoloogilise uuringu läbiviimiseks on riigi huvi aspektist põhjendatud, sest geoloogilise uuringu tegemine võimaldab riigil teada saada Uljaste uuringuruumis lasuva maavara lasumistingimused, koostised, kvaliteedinäitajad, tehnoloogilised omadused ja kaevandamistingimused ning samuti keskkonnakaitsealised ja hüdroteoloogilised tingimused, mis on olulised edasiste otsuste tegemisel. Antud juhul seisneb ülekaalukas riigi huvi strateegiliselt olulise maavara otsingus, mis annab riigile olulist geoloogilist, hüdroteoloogilist ning keskkonnavalast informatsiooni, mis aitab hinnata Uljaste uuringuruumis kaevandamise võimalikkust ning sellega kaasnevat keskkonnamõju ja võimaldab otsustada ka seda, kas üldse esineb riigi huvi kaevandamiseks.

Oluline on samuti see, et Uljaste uuringuruum ei asu riigikaitsealase ehitise maa-alal või selle piiranguvööndis, kinnismälestisel, muinsuskaitsealal või selle kaitsevööndis. Uuringuruum ei asu tiheasustusalal. Samuti ei asu uuringuruum Natura 2000 võrgustiku alal ega looduskaitsealal. Uuringuruumi alal ja selle vahetus läheduses asuvad mitmed looduskaitse objektid ja loodusväärtused, kuid geoloogiline uuring neile mõju ei avalda.

Geoloogilise uuringu majandusliku ja sotsiaalse mõjuna mõistetakse maavara uurimisega otseselt või kaudselt kaasnevat mõju tervikuna kogu ühiskonnale. Mõju sihtrühmadeks on ennekõike mõjupiirkonna elanikud, ettevõtted ja kohaliku omavalitsuse üksus. Kuna geoloogilise uuringu puhul läbiviidavad tööd on väikesemahulised ja lühiajalised, siis geoloogilisel uuringul majanduslikud ja sotsiaalsed mõjud puuduvad. Makse (füüsilise isiku ja ettevõtte tulumaks) ei laeku, sest uuring selle tegijatele majanduslikku tulu ei too.

Kuna geoloogilise uuringu puhul läbiviidavad tööd on väikesemahulised ja lühiajalised, siis geoloogilise uuringuga ei kaasne ka olulist keskkonnamõju.

Järgnevalt on korralduse resolutiivosa, millega otsustatakse anda Vabariigi Valitsuse nõusolek Uljaste uuringuruumis uuringuloa andmisele.

Seejärel esitatakse vaidlustamisviide ning lõpuks isikud ja asutused, kellele korraldus teatavaks tehakse.

4. Korralduse mõju ja selle rakendamiseks vajalikud kulutused

Korralduse vastuvõtmisel saab Keskkonnaamet otsustada uuringuloa andmise üle Uljaste uuringuruumis.

Korralduse vastuvõtmisega ei kaasne täiendavaid rahalisi kulutusi.

5. Korralduse kooskõlastamine

Korralduse eelnõu ja seletuskiri saadetakse arvamuse avaldamiseks Lüganuse vallale, Kiviõli Keemiatööstuse Osaühingule, Keskkonnaministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Transpordiametile, kinnistute Satsu raudteelõik, Jaanivere, Liivaaru ja Silla omanikele ning taotletava alaga piirnevate kinnistute omanikele.

6. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Riina Sikkut

majandus- ja taristuminister